

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 194/2013-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. augusta 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti MUDr. J. K., K., zastúpenej advokátom JUDr. C. S., Č., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/135/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/135/2003 porušené bolo.

2. MUDr. J. K. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 800 € (slovom tisícosemsto eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Čadca je p o v i n n ý uhradiť trovy konania MUDr. J. K. v sume 331,12 € (slovom tristotridsaťjeden eur a dvanásť centov) na účet advokáta JUDr. C. S., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 194/2013 zo 14. mája 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť MUDr. J. K., K. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/135/2003.

Na základe výzvy sa k veci vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním doručeným 10. júna 2013, v ktorom uviedla procesné úkony okresného súdu vykonané od marca 2012, a súčasne zaslala ústavnému súdu súdny spis.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že v označenej veci už ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011 vo vzťahu k iným účastníkom konania vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Prehľad podstatných procesných úkonov účastníkov konania a okresného súdu od podania žaloby až do 27. januára 2011 bol súčasťou už uvedeného nálezu ústavného súdu a predmetom posudzovania z hľadiska porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov iného účastníka konania ako sťažovateľa v tomto konaní. Ústavný súd aj napriek uvedenému je vzhľadom na závery, ktoré už vyslovil v náleze sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011, toho názoru, že nie je potrebné sa opätovne

zaoberať touto časťou napadnutého konania, keďže porušenie základného práva účastníkov konania bolo vyslovené jednak v súvislosti s neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní (v trvaní 9 mesiacov), ale najmä v súvislosti s neefektívnou činnosťou okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd stotožnil s jeho skorším právnym názorom vysloveným v náleze sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011, čo sa týka časti konania od podania žaloby až do 27. januára 2011, preto sa v tomto konaní zaoberal už len procesnými úkonmi účastníkov konania a okresného súdu po 27. januári 2011.

Po preštudovaní súdneho spisu ústavný súd identifikoval tieto relevantné úkony po 27. januári 2011:

- 7. marca 2011 ústavný súd doručil súdny spis okresnému súdu,
- 10. marca 2011 okresný súd predložil súdny spis Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti žalovaným v 1. rade,
- 3. mája 2011 krajský súd vrátil súdny spis okresnému súdu spolu s uznesením sp. zn. 5 NcC 9/2011 z 25. marca 2011. Krajský súd nevyhlásil zákonnú sudkyňu,
- 23. júna 2011 bol doručený návrh žalovaného v 1. rade na prikázanie veci inému súdu,
- 28. augusta 2011 opatrením podpredsedu okresného súdu bol súdny spis pridelený JUDr. J. V. z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne,
- 25. októbra 2011 okresný súd uznesením uložil žalovanému v 1. rade zaplatiť poplatok z návrhu z 23. júna 2011,
- od 2. novembra 2011 do 29. novembra 2011 bol súdny spis na ústavnom súde v súvislosti s konaním vedeným pod sp. zn. Rvp 2736/2011,
- 19. decembra 2011 okresný súd zrušil uznesenie o vyrubení poplatku za návrh (na prikázanie veci inému súdu), toho istého dňa výzvou vyzval žalovaného v 1. rade na zaplatenie poplatku za ten istý návrh (č. l. 818 a č. l. 819 súd. spisu),
- 9. januára 2012 bol zaplatený poplatok,

- 19. januára 2012 bol predložený spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako spoločne nadriadenému súdu, ktorý v zmysle § 12 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku rozhoduje o návrhu na prikázanie veci,

- 30. januára 2012 bol vrátený spis okresnému súdu spolu s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ndc 2/2012 z 26. januára 2012, ktorým návrhu nevyhovel,

- 6. marca 2012 bol doručený návrh žalovaného v 3. rade na prikázanie veci inému súdu,

- 7. marca 2012 výzva na zaplatenie poplatku z návrhu na prikázanie veci inému súdu,

- 20. marca 2012 zaplatený poplatok,

- 29. marca 2012 bol predložený spis najvyššiemu súdu,

- 28. mája 2012 bol okresnému súdu vrátený spis spolu s uznesením najvyššieho súdu o nevyhovení návrhu na prikázanie veci,

- 21. septembra 2012 žalovaná v III. rade doručila okresnému súdu námietku zaujatosti zákonnej sudkyne,

- 28. septembra 2012 pojednávanie, námietka posúdená ako opakovaná, na ktorú sa neprihliada, pojednávanie odročené pre účely vyžiadania zbierky listín príslušnej Správy katastra,

- 5. novembra 2012 žalovaná v III. rade doručila okresnému súdu námietku zaujatosti zákonnej sudkyne,

- 22. februára 2013, pojednávanie, odročené pre ospravedlnenú neúčast' žalovanej v III. rade, napriek uvedenému uskutočnený výsluch svedkých, krátkou cestou doručená zmena návrhu,

- 25. februára 2013 výzva pre právneho zástupcu žalobcov,

- 5. marca 2013 doručená odpoveď právneho zástupcu žalobcov,

- 20. marca 2013 doručený znalecký posudok žalobcom,

- 9. apríla 2013 doručené vyjadrenie žalovanej v III. rade,

- 25. apríla 2013 výzva pre právneho zástupcu žalobcu na doručenie znaleckého posudku v ďalších dvoch kópiách, výzva pre žalovaných týkajúca sa návrhu žalobcu na zmenu návrhu,

- 29. apríla 2013 odpoveď právneho zástupcu žalobcu,

- 21. mája 2013 doručené stanovisko žalovaného v I. rade k zmene návrhu.

V závere svojho vyjadrenia predsedníčka okresného súdu súhlasila s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd navyše zistil, že od vrátenia spisu ústavným súdom (24. júla 2013) okresný súd nevykonal žiadny relevantný úkon a konanie pred okresným súdom ku dňu rozhodovania o sťažnosti nie je právoplatne skončené.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom vyjadrení doručenom 27. júna 2013 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.

1. Predmetom namietaného konania vedeného okresným súdom je návrh na určenie neplatnosti darovacej zmluvy, kde sťažovateľka je v procesnej pozícii žalovanej v II. rade. Ústavný súd sa stotožňuje so svojím názorom vyjadreným v skoršom náleze (sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011), podľa ktorého spory o takéto nároky

nie sú právne zložité a existuje k nim aj stabilizovaná judikatúra všeobecných súdov. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšieho priebehu napadnutého konania nezistil ani žiadne skutočnosti, ktoré by svedčili o mimoriadnej faktickej zložitosti veci, hoci na priebeh konania mohli mať nepochybne vplyv aj podávané námietky zaujatosti zákonných sudcov zo strany odporcov a návrhy na prikázanie veci inému súdu, resp. rozhodovanie o návrhoch predbežných opatrení, opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam okresného súdu, ako aj iné okolnosti, ktoré súviseli na začiatku konania s častým odročovaním, resp. rušením pojednávani z dôvodu neúčasti odporcov (aj sťažovateľky).

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľky v predmetnom konaní. Ústavný súd konštatuje, že aj sťažovateľka svojou opakovanou neúčasťou (od 31. októbra 2003 do 31. októbra 2006) na viacerých pojednávaniach čiastočne prispela k predĺženiu napadnutého konania. Od októbra 2006 sťažovateľka bola v konaní riadne zastúpená advokátom, ktorý sa zúčastňoval nariadených pojednávani. Na výzvy okresného súdu reagovala sťažovateľka včas.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že sťažovateľka prispela k predĺženiu posudzovaného konania aj z dôvodu, že podala niekoľko procesných návrhov, o ktorých musel rozhodovať okresný súd, po podanom opravnom prostriedku aj Krajský súd v Trnave a po podanom mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľkou aj najvyšší súd, čím sa konanie predlžovalo.

Ústavný súd pri hodnotení jej postupu bral do úvahy i to, že ako účastníčka konania nesporne mala právo na procesné úkony, ktoré urobila. Za priet'ahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv však nenesie zodpovednosť účastník konania, ktorý ich uplatnil, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03). V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľkou uplatnených procesných návrhoch ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných priet'ahov v konaní okresného súdu (obdobne III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04).

3. Pri hodnotení doterajšieho postupu okresného súdu v namietanom konaní v časti konania od podania návrhu do 27. januára 2011 ústavný súd odkazuje na závery vyjadrené vo svojom skoršom náleze sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011, na základe ktorých ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva iných sťažovateľov, pretože tieto závery sú aplikovateľné aj v prípade sťažovateľky (zbytočné prietahy v trvaní deväť mesiacov a neefektívna činnosť okresného súdu). Ústavný súd k časti napadnutého konania po 27. januári 2011 konštatuje, že okresný súd ani po právoplatnosti uvedeného nálezu nebol schopný si organizovať svoju činnosť efektívne a dopustil sa ďalších zbytočných prietahov, ako aj nesústredenej činnosti. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na časť konania po 3. máji 2011, keď krajský súd vrátil súdny spis okresnému súdu do predloženia súdneho spisu najvyššiemu súdu 19. januára 2012 v súvislosti s návrhom žalovaného v I. rade (doručeným okresnému súdu 23. júna 2011). Počas uvedeného vyše osemmesačného obdobia okresný súd uznesením z 25. októbra 2011 vyrubil nesprávne poplatok za návrh, následne predmetné uznesenie zrušil uznesením z 19. decembra 2011 a výzvou z toho istého dňa uložil navrhovateľovi úkonu (žalovanému v I. rade) zaplatiť príslušný poplatok za návrh. Pre úplnosť je potrebné dodať, že v rámci uvedeného obdobia necelý mesiac sa súdny spis nachádzal na ústavnom súde. Napriek uvedenému ústavný súd konštatuje, že takúto nesústredenú činnosť okresného súdu (po príkaze ústavného súdu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov) nesmerujúcu k prerokovaniu veci a rozhodnutiu vo veci ústavný súd považoval za zbytočný prietah. Dôkazom neefektívnej a nesústredenej činnosti je aj fakt, že prvé pojednávanie po vyslovení porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov ústavným súdom sa uskutočnilo až 28. septembra 2012, t. j. po roku a pol od doručenia súdneho spisu ústavným súdom.

Ústavný súd opätovne konštatuje, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota sťažovateľky v napadnutom konaní nebola odstránená ani po uplynutí takmer desiatich rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/135/2003 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd v súvislosti s porušením označeného základného práva iných s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v napadnutom konaní už vo svojom skoršom náleze prikázal, aby okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/135/2003 konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú účastníci tohto konania, nebolo potrebné tento príkaz opakovať.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu vo svojej s'ťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktoré odôvodnila najmä intenzitou porušenia označeného základného práva a dĺžkou jej trvania, a to aj napriek existencii nálezu sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav a priebeh konania na okresnom súde v právnej veci sťažovateľky vedenej pod sp. zn. 10 C/135/2003 (správanie sťažovateľky a postup okresného súdu vyhodnotené v časti II tohto nálezu, ako aj v skoršom náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 354/2010 z 2. marca 2011) ústavný súd považoval priznanie sumy 1 800 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca sťažovateľky trovy konania vyčíslil sumou 331,12 €, ktoré aj bližšie špecifikoval.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia nepresahuje sumu vypočítanú ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto ústavný súd zaviazal okresný súd zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky úhradu trov konania v celkovej sume 331,12 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2013